№ 142 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 8 **1894** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 8 № 142

ՔՍԱՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1895** ԹՒԱԿԱՆԻՆ

23-ՐԴ ՏԱՐԻ „ՄՇԱԿ“ 23-ՐԴ ՏԱՐԻ

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Կը հրատարակվի Թիֆլիսում, նոյն դիրքով, նոյն պրոգրամայով և նոյն ուղղութեամբ: Մենք ստանում ենք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը թէ Ռուսաստանում և թէ արտասահմանում 10 րուբլի է, տասն և մէկ և տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն և ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ ամսվանը՝ 7 ր., վեց ամսվանը 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը 2 ր., մի ամսվանը՝ 1 րուբլի:

«ՄՇԱԿԻՆ» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բազարնայա և Բարօնսկայա փողոցների անկիւն): Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար, և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Թիֆլիսի ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՐԱՄԵՆԵԱԿՈՒՄ սկսված է հանգանակութիւն յօգուտ երկու արձանների, որոնք, Թագաւոր կայսրի Բարձրագոյն թոյլտւութեամբ, պէտք է կանգնեցվեն՝ մէկը Մոսկվա քաղաքում ՄԵԾ ԽԱՂԱՂԱՐԱՐ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ III-Ի համար, միւսը Տագանրոգ քաղաքում ԿԱՅՍՐ ՊԵՏՐՈՍ ՄԵԾԻ համար:

Նուիրատւութիւնները ընդունվում են ամեն օր, բացի կիրակի և տօն օրերից, առաւօտեան 10 ժամից մինչև 9 ժամ կէսօրից յետոյ: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մամուլը և թիւրքաց հայերի հարցը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ղզլարից. Նամակ Նոր Բայազէտից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Սասուն. Գայսէրիի կողմերը աւազակներ. Պապի օրգանը հայոց հարցի առիթով. Վիճակագրական տեղեկութիւններ. Նամակ Թիւրքիայից. Նամակ Թիւրքիայից. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ԲՈՐՍԱ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Հաւաքական նոտա.

ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ԹԻՒՐՔԱՑ ՀԱՅԵՐԻ ՀԱՐՑԸ

—

Հեռագիրը արդէն հաղորդեց, որ Միացեալ-Նահանգների նախագահ Կլիվելենդ, դիմելով Կ. Պօլսի ամերիկական դեսպանին, կարգադրեց որ Միացեալ-Նահանգների կողմից մի յատուկ գործակալ գնայ Հայաստան՝ քննելու իրերի դրութիւնը:

Այդ կարգադրութիւնը հետևանք է այն դիմումների, որ արել են Կլիվելենդին: Ամերիկական լրագիրները լի են այդ հարցին վերաբերեալ մանրամասնութիւններով: Առաջ ենք բերում մի քանի տեղեկութիւններ:

„Նոյեմբերի 26-ին Բոստոնի նշանաւոր Ֆենուէլ սրահի մէջ տեղի ունեցաւ մեծ ժողով: Ժողովը բացեց ատենապետ Պարբուզ, „Քրեսչըն րէճիսթըր“ լրագրի խմբագիրը, մի համառօտ ճառով: Ապա խօսք առաւ Միացեալ Նահանգներում յայտնի կին-գրող տիկին Ժիւլիա Հաու, մի աղդու ատենաբանութիւն արաւ թիւրքաց հայերի ծանր վիճակի և Սասունի կոտորածի մասին: Ճառախօսը իր ճառը վերջացրեց հրաւէր կարդալով քաղաքակիրթ մարդկութեան՝ սանձահարել բռնութիւնը և գազանութիւնը: Ճառախօսների թւումն էր և Մասաչուսեթի նահանգապետը, Կրինհօլճ, որի ազդու խօսքերը ընդունվեցին բուռն ծափահարութիւններով:

„Ժողովը, հիմնվելով այն փաստի վրա, որ թիւրքաց Հայաստանում կատարվում են աննկարագրելի գազանութիւններ, որոշեց.

1) Խնդրել Միացեալ-Նահանգների նախագահ Կլիվելենդից, քննել այդ խնդիրը, կամ յատուկ ներկայացուցիչ ուղարկելով կամ եւրոպական յանձնախմբի հետ միասին:

2) Բողոքել թիւրքաց կառավարութեան ուղարկած յանձնախմբի դէմ այն հիման վրա, որ այդ յանձնախմբին երբէք չէ կարելի հաւատալ:

3) Դիմում անել Բերլինի դաշնագիրը ստորագրող պետութիւններին, խնդրելով իրագործել տալ այդ դաշնագրի 61-րդ յօդուածը:—Բացի դրանից ժողովը վճռեց իր որոշումները ապագրել անգլիական լրագիրներում:“

Լոնդոնից հեռագրում են նոյեմբերի 29-ից հետևեալը. „Ազատամիտ կուսակցութեան օրգանում, „Daily News“ լրագրում, տպված է այսօր մի մանրամասն նամակ Կ. Պօլսից՝ թիւրքերի ձեռքով կատարած գազանութիւնների մասին թիւրքաց Հայաստանում: Նամակի հեղինակը այն կարծիքն է յայտնում, որ թիւրքերի բարբարոսութիւնը հետևանք է հայկական գաղտնի ընկերութիւնների գործունէութեան, որոնք դաւադրութիւն են կազմել թիւրքաց իշխանութիւնների դէմ: Այդ ագիտացիայի գլխաւոր շարժառիթն է թիւրքաց հայերի կատարելապէս օրինական ցանկութիւնը՝ բարւոքել իրանց դրութիւնը: Թիւրքաց հայերը չեն կարող չը նախանձել հայերի դրութեանը հարևան Ռուսաստանում: Նամակի հեղինակի կարծիքով, Անգլիան անպատճառ պէտք է միջամտէ այդ գործում, որովհետև այլապէս հայկական ապստամբների՝ թիւրքերի կողմից կրած իւրաքանչիւր ջարդը կը մեծացնէ հայերի մէջ թիւրքաց Հայաստանը Ռուսաստանի հետ միացնելու կողմնակիցների թիւը: Վերոյիշեալ լրագիրը մի առաջնորդող յօդուածում այն միտքն է յայտնում, թէ Անգլիան և Ռուսաստանը պէտք է միջամտեն այդ գործում:

Վաշինգտոնից հեռագրում են, որ Միացեալ-Նահանգների նախագահ Կլիվէլէնդի ճառի մէջ, որ կարդացվեց կօնգրէսի բացման ժամանակ, միջազգային հարցերի թւում յիշված է և հայոց հարցը, իբրև ընթացիկ քաղաքական մեծ հարց: „Թիւրքիան իրաւունք ունի,—ասված է այդ ճառի մէջ, հալածել վտանգաւոր մարդկանց, բայց ամերիկական կառավարութիւնը երբէք չի թոյլ տայ, որ բանտարկվեն կամ հալածանքի ենթարկվեն հայերը այն պատճառով, որ ուզում են ամերիկական հպատակութիւն ընդունել, առանց սուլթանի համաձայնութեան“:

Վիեննայից հեռագրում են „Новости“ լրագրին, որ սուլթանը համաձայնվեց եւրոպական պետութիւնների դեսպանների քննութեանը ենթարկել այն յանձնաժողովի հաշիւը, որ նշանակված է անկարգութիւնները քննելու համար Հայաստանում:

Անգլիական „Daily Chronicle“ լրագրին Վիեննայից հեռագրում են, որ աւստրիական, գերմանական և իտալական կառավարութիւնները յայտնեցին, որ եթէ հայկական կոտորածի առիթով որ և է միջոց ձեռք կառնվի, այն ժամանակ Անգլիան և Ռուսաստանը կատարեալ համաձայնութիւն պէտք է կայացնեն: Մի և նոյն ժամանակ դաշնակից կառավարութիւնները պատրաստակամութիւն յայտնեցին ընդունել Անգլիայի և Ռուսաստանի առաջարկած միջոցները:

Լոնդոնից հեռագրում են, որ անգլիական կառավարութիւնը հրաւէր է ուղարկել մեծ պետութիւններին՝ միահամուռ լուծելու հայոց հարցը:

Եւրոպական լրագիրները կրկին անգամ պնդում են այն կարծիքի վրա, որ միամտութիւն է որ և է լաւ բան սպասել թիւրքաց յանձնաժողովից, որ ուղարկվեց Հայաստան: Թիւրք կառավարութիւնը—ասում են լրագիրները,—որը Բերլինի կօնգրէսից յետոյ, ամեն միջոցներով աշխատում է թագցնել իրերի իսկական դրութիւնը Հայաստանում, այս անգամ էլ իր ստորադրեալ պաշտօնեաների միջոցով բոլորովին հակառակ տեղեկութիւններ կը տայ, թագցնելով ճշմարտութիւնը և իրողութիւնները:—Միակ ճանապարհը այն է, որ եւրոպական մեծ պետութիւնների կողմից եւրոպական յանձնաժողով ուղարկվի Հայաստան: Այդ տեսակէտից մամուլը շնորհաւորում է այն համաձայնութիւնը, որ հայոց հարցի մասին կայանում է Անգլիայի, Ռուսաստանի և Ֆրանսիայի մէջ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՂԶԼԱՐԻՑ

—

Դեկտեմբերի 2-ին

Վերջին ժամանակները հայոց և ռուսաց լրագրութեան մէջ լուրեր երևացին Ղզլարի յայտնի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ՆՕՏԱ

Որ եւրոպական վեց մեծ պետութիւնները ուղղել են Բարձր Դրան, 1880 թւին.

—

Կ. Պօլիս, 7 սեպտեմբերի 1880

—

Պարոն մինիստր.

«Ներքոյ ստորագրողները ստացան յուլիս ամսի 5-ից գրած նօտան, որով Բարձր Դուռը պատասխանել է նրանց յունիսի 11-ի գրութեան, որ վերաբերում է այն բարենորոգութիւններին և վարչական րէֆորմներին, որ օսմանեան կառավարութիւնը պարտաւորվել է մտցնել հայաբնակ գաւառներում Բէրլինի դաշնագրի 61-րդ յօդուածով: Այդ դօկումէնտի ուշադիր քննութիւնը նրանց համոզեց, որ օսմանեան կառավարութեան կողմից ձևակերպած առաջարկութիւնները չեն համապատասխանում այդ յօդուածի ոչ ոգուն, ոչ բովանդակութեան: Այն պետութիւնները, որոնց ներկայացուցիչներն են ներքոյ ստորագրողները, անտես չեն առնում, որ օսմանեան կառավարութիւնը ուղարկել է երկու յանձնաժողովներ հայաբնակ գաւառները. բայց նրանք պատճառ ունեն կարծելու, որ այդ միսիաները չը յանգեցին որ և է արդիւնքի և Դուռը, հակառակ այն պարտաւորութիւնների, որոնք բղխում են 61-րդ յօդուածից, հրաժարվել է տեղեկացնել նրանց այդ մասին:

«Ոչ մի բան չէ ապացուցանում, թէ որ և իցէ բարեփոխութիւն է մտցրված արդարադատութեան վարչութեան մէջ: Ընդհակառակը, հիւպատոսական բազմաթիւ զեկուցումները հաստատում են, որ այժմեան վիճակը, քաղաքացիական կամ քրէական դատարանների անկախութեան տեսակէտից, աւելի քիչ գոհացուցիչ է, եթէ չասենք աւելի վատթար է, քան առաջ:

«Ինչ վերաբերում է ժանդարմէրիային և ոստիկանութեան, յուլիսի 5-ի նօտան հաստատում է, թէ Բ. Դուռը հրաւիրել է բազմաթիւ մասնագէտ օֆիցէրներ՝ ներկայացնելու այդ երկու պաշտօնէութեան վերանորոգութեան պրօէկտները: Մեծ պետութիւնները տեղեկութիւն չունեն այդ պրօէկտների մասին և օսմանեան կառավարութիւնը չէ կարողանում մինչև անգամ ապացուցանել, որ այդ պրօէկտները ներկայացվել են իրան:

«Ներքոյ ստորագրողները չեն կարող ուրեմն ընդունել թէ ձեր գերազանցութեան պատասխանը ամենափոքր գոհացումն է տալիս նրանց յունիսի 11-ի նօտայի մէջ ձևակերպած պահանջներին: Այդ պատճառով նրանք եւ առաւել իրաւունք են համարած ճիշդ կերպով գնահատել օսմանեան կառավարութեան ձեռնարկած փորձերը, որ նոյն իսկ Բ. Դուռը, ինչպէս կարելի է դատել այդ պատասխանից, ճիշդ հաշիւ չէ տալիս իրան իրերի վիճակի և այն պարտաւորութիւնների մասին, որ նրա վրա դրել է Բէրլինի դաշնագիրը:

«Նոյն իսկ այն ոճը, որով Բարձր Դուռը խօսում է հայաբնակ գաւառներում գործված ոճրագործութիւնների մասին, ապացուցանում է, որ նա, Դուռը, չէ կամենում խոստովանել անիշխանութեան այն աստիճանը, որ տիրում է այդ գաւառների մէջ և երկրի վիճակի ծանրութիւնը, որի շարունակութիւնը առաջ կը բերի, ըստ ամենայն հաւանականութեան, քրիստոնեայ ազգաբնակութեան ջնջումն ընդարձակ նահանգների մէջ:

«Յուլիսի 5-ի նօտան չէ ձևակերպում որ և է յուրջ առաջարկութիւն, որ նպատակ ունենայ վերջ դնել չէրքէզների և քիւրդերի հարստահարութիւններին: Եւ սակայն երկիւղ կայ, որ այդ հարստահարութիւնները անկարելի է զսպել ընդհանուր օրէնքների գործադրութեամբ: Միայն բացառիկ խիստ միջոցները կարող են վերջ դնել այն բռնաբարութիւններին, որոնք 61-րդ յօդուածի մէջ յիշատակված բազմաթիւ նահանգներում մի մշտական վտանգ են հայերի գոյքի, պատուի և կեանքի համար:

«Բէրլինի դաշնագրի 61-րդ յօդուածով, Բ. Դուռը պարտաւորվել է «իրագործել անյապաղ այն բարենորոգութիւնները և րէֆորմները, որ տեղական պէտքերը պահանջում են հայաբնակ գաւառներում»: Ներքոյ ստորագրողները ցաւում են յայտնելով, որ յուլիսի 5-ի նօտայի մէջ յիշված ընդհանուր րէֆորմները բնաւ ի նկատի չեն առնում «տեղական պէտքերը», որի վրա մասնաւոր է լինում յիշեալ յօդուածը: Մեծ պետութիւնները, անտարակոյս, մեծ հաճութեամբ կընդունէին լայն րէֆորմների մտցնելը օսմանեան կայսրութեան բոլոր մասերի մէջ, բայց նրանք կամենում են որ ամենից առաջ Բէրլինի դաշնագիրը ամբողջութեամբ կատարվի և չեն կարող թոյլ տալ, որ Բ. Դուռը՝ առաջարկելով մի վերակազմութիւն, որի մէջ չէ մտնում այդ դաշնագրով յատկապէս որոշ գաւառների համար սահմանված րէֆորմներից ոչ մինը, դրանով իրան ազատ համարի այն պարտաւորութիւններից, որ յանձն է առել կատարել: Այդ գաւառների յատուկ բնաւորութիւնը, որ և է քրիստոնեայ տարրի գերակշռութիւնը մեծատարած շրջաններում առաջ է բե-

գինեվաճառ Իզմիրեանների սնանկութեան մասին, բայց այդ լուրերը այնքան կցկտուր և հակասական էին, որ ընթերցողները չէին կարող որոշ գաղափար կազմել թէ սնանկութեան ընթացքի մասին և թէ ինչ ազդեցութիւն ունեցաւ այդ սնանկութիւնը Ղզլարի տնտեսական կեանքի վրա. ուստի հարկաւոր ենք համարում որոշ չափով բաւականութիւն տալ ընթերցողներին։

Իզմիրեան ֆիրմայի գոյութիւնը Ղզլարում հաշւում են մի դար և այդ երկար տարիների ընթացքում այդ ֆիրման նշանաւոր է դարձել նորանով, որ գնելով Ղզլարի մանր այգետէրերի արդիւնաբերութիւնը՝ գինին արտահանել է Ռուսաստանի մեծ կենտրոնները՝ Մոսկվա, Պետերբուրգ և գլխաւորապէս Նիժնայի տօնավաճառը, և այդպիսով կեանք է տուել թէ ինքը և թէ պահպանել է մանր այգետէրերին։

Վերջին տարիները Իզմիրեան ֆիրման իր արտահանութիւնը՝ միայն դէպի տօնավաճառը հասցրեց 10,000 տակառի, այսինքն՝ 400,000 վեդրօ, և որովհետև վաճառականական հրապարակներում Ղզլարի գինու գինը վերջին տարիներս ընկաւ, հետզհետէ բարձրացող ակցիզի և ռուս գինեվաճառների ֆ ա լ ս ի ֆ ի կ ա ց ի ա յ ի շնորհիւ, այդ ֆիրման, թէև օրըստօրէ չատացրեց իր արտահանելիք գինու քանակութիւնը, բայց չը կարողացաւ առաջվայ նման դրամ վաստակել։ Եւ ինչպէս վաստակէր, քանի որ մինչև տօնավաճառ գինու իւրաքանչիւր վեդրօն իր վրա նստում էր 1 ր. 80 կ. մինչև 2 ր., իսկ ինքը մի վեդրօն ծախում էր 1 ր. 60 կ. մինչև 2 ր. 40 կոպէկ։ Ահա այդ պատճառով էլ Իզմիրեան ֆիրման օրից օր ընկաւ անհագին պարտքերի տակ, այնպէս որ տօնավաճառում հազիւ կարողանում էր իր այդ բազմաքանակ գինուց ստացած գումարը հատուցանել իր տարեկան ընթացիկ պարտքերին, որ նա պարտաւորված էր անպատճառ վճարել տօնավաճառում օգոստոսի 25—26-ը։ Բաւական էր, որ մուտքը մի քանի հազար րուբլով տօնավաճառում պակաս լինէր, բաւական էր վերոյիշեալ ամսաթւերին անկարող լինել իր մուրհակներից մէկն ու մէկը ազատել, արդէն ֆիրմայի կորուստը մօտ էր։ Ահա մի այդպիսի չարաբաստիկ օր Իզմիրեան ֆիրմայի համար ներկայացաւ ներկայ տարվայ օգոստոսի 26-ը։ Երբ այդ ֆիրմայի գլխաւոր ներկայացուցիչ Սիմէօն Եսայեան Իզմիրեանը մինչև օգոստոսի 26 վճարում էր իր մուրհակների գիմաց, յուսալով որ սոյն ամսաթւին կը ստանայ նաև իր պարտապաններից ու այդպիսով գոհացումն կը տայ իր պարտատէրերին, յանկարծ ռուս նշանաւոր ֆիրմայի ներկայացուցիչ Սէրգէյ Սմիրնօվը ներկայացաւ դրան և յայտնեց, որ ինքը անկարող է իր մուրհակով հասանելի գումարը՝ 55,000 ր. հատուցանել Իզմիրեան ֆիրմային, որովհետև ինքը սնանկացել է։

Այդ օրհասական լուրը կայծակնահար արեց Ս. Իզմիրեանին, որը տեսնելով, թէ այդպիսի մեծաքանակ մուտքից զրկվելով, անկարող կը լինի բաւարարութիւն տալ իր պարտատէրերին, դադարեցրեց վճարումը, ուստի և սնանկ հրատարակվեց։ Ինքն էլ անկարող լինելով տանել այդ անպատւութիւնը և տեսնել իր այդ մեծ գործի քայքայումն, օգոստոսի 27-ին հեռացաւ տօնավաճառից ընտանիքին Մոսկվա ճանապարհ գցելու պատրուակով, և այնուհետև ընդ միշտ անհետացաւ. ուր գնաց, ինչ եղաւ, մինչև օրս կատարեալ գաղտնիք է։ Միայն նրա թողած նամակը հետևեալն է գուժում. «Իմ դիակը հանդիստ կը գտնի Մոսկվա գետի յատակում։ Թշւառ Սիմէօն»։

Պէտք է ցաւել, որ մի այդպիսի հաշակված ֆիրմա այսօր Ղզլարում միանգամայն դադարեցրեց իր գործունէութիւնը, 478,000 ր. պարտք թողնելով, որից միայն ղզլարցիներին հասնում է 123,000 ր.։ Բացի այն, որ ղզլարցին զրկվեց այդ խոշոր գումարից, այլ և Իզմիրեանների նման մեծ քանակութեամբ գինի արտահանող չունենալով ներկայումս, այս տարվայ գինու բերքը մնում է միանգամայն անվաճառ, չը նայելով գինու լաւ յատկութեանը։ Իսկ մինչև այժմ գինի չը ծախել՝ ղզլարցու համար անտեսական մահ է, որովհետև վաղ գարունքից սկսած մինչև խոր աշունը նա այգիների վրա դրել է իր վերջին կոպէկը, մինչև անգամ ծախել է իր անասունը, տան կայքը։ Քաղաքացիք վերջին ծայր աղքատութեան մէջ են։

Գ. Ե.

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՑ

—

Նոյեմբերի 30-ին

«Մշակի» № 136-ի մէջ Նոր-Բայազէտից հաղորդած լուրը կարդալով՝ մեր գաւառի տգէտ տիրացուներին Երևան կանչելու և քահանայ ձեռնադրելու մասին, կարևոր ենք համարում հաղորդել, որ այդ տգէտ տիրացուները, ի ցաւ հասարակութեան, արդէն քահանայ են ձեռնադրված հետևեալ հանգամանքներով։

Անցեալ ամառ Երևանի առաջնորդը գործով պէտք է Շուշի գնար։ Կամենալով Նոր Բայազէտի գաւառով անցնել Շուշի, նա մի քանի օր մնաց մեր քաղաքում. ապա գնաց մինչև Բասարգէչար գիւղը, ուր իջևանում է տեղացի Արղոեանցի տանը, և խոստանում է քահանայ ձեռնադրել Արղոեանցի աներոջ որդի Եփրեմին, չը նայելով որ այդ գիւղում 2 քահանայ կայ։

Հարեան գիւղում, տեղական տանուտէրին խոստանում է քահանայ ձեռնադրել նրա եղբօրը — Ազիզին, այն ինչ այդ գիւղումն էլ երկու քահանայ են, որոնցից մէկը արդիւնք չունենալու պատճառով, թափառում է նաև ուրիշ գիւղեր։

Ղուլալի գիւղը, որը գտնվում է մեր քաղաքից 2—3 վերստաչափ հեռու, ունի 150 տուն բնակիչ և մի երիտասարդ քահանայ, որը քահանայական արդիւնքով հազիւ հազ է կարողանում իր ընտանիքի օրական պարէնը հոգալ։ Այդ գիւղի համար էլ դարձեալ ձեռնադրվում է տիրացու Ներսէսը։

Ցիշեալ երեք ձեռնադրված տիրացուներն էլ թէպէտ քահանաների որդիներ են, բայց վերին աստիճանի տգէտ արարածներ են, և նրանց բանը գործը կը լինի միայն այն, որ միշտ իրանց պաշտօնակիցների հետ կռւեն՝ իրար ձեռքից ծուխ խլելու համար, և տգէտ ժողովրդին աւելի խոր տգիտութեան մէջ թաղեն։

***

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Երեքշաբթի օր, դեկտեմբերի 6-ին, Նորին Կայսերական Մեծութեան Թագաւոր Կայսրի անուանակոչութեան օրը, Սիօնի մայր-եկեղեցում, Վանքի մայր-եկեղեցում, և բոլոր դաւանութիւնների տաճարներում գոհացողական մաղթանքներ կատարվեցին։ Սիօնի մայր-եկեղեցում ժամերգութեան ներկայ էին քաղաքացիական և զինւորական պաշտօնեաները։ Քաղաքը զարդարված էր դրօշակներով։

—

Կ. Պոլսի մեր թղթակցի այսօրվայ նամակից երևում է, որ պատրիարքական տեղապահ Դիմաքսեան եպիսկոպոսը հրաժարվեց պատրիարքական թեկնածութիւնից։ Եթէ այդ հրաժարականը Դիմաքսեանի անկեղծ ցանկութիւնն է, և նա վճռել է բոլորովին թողնել պատրիարք լինելու միտքը, — այն ժամանակ մեզ մնում է շնորհաւորել նրա այդ քայլը։ Իր կարճատև տեղապահութեան ժամանակ այդ եպիսկոպոսը ապացուցեց, որ նա անկարող է և անընդունակ ներկայ պայմաններում լաւ պատրիարք լինել, և այդ պատճառով միանգամայն ուրախալի է, որ նրա անունը դուրս է հանվում ընտրելիների ցանկից։

—

Դեկտեմբերի 1-ից մեզ գրում են Կ. Պոլսից հետևեալը. «Լօնդօնէն ստացուած վերջին տեղեկութեան համաձայն, լորդ Ռօզբէրի ազատական կուսակցութեան մէկ գումարման մէջ յայտարարած է, թէ կուսակցութիւնը կրնայ ապահով ըլլալ, որ Թագուհիի կառավարութիւնն ամեն ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնէ վերջ տալու համար Հայաստանի մէջ կատարուած կեղեքումներուն։ Ռուսթէմ փաշա, Լօնդօնի օսմանեան դեսպանը, որ աղ յայտարարութենէն ետքը լորդ Ռօզբէրին ներկայանալով, բացատրութիւններ կուզէր տալ, քաղաքավարութեամբ ճամբուեցաւ. Նախարարապետը պատասխանած է, թէ ալ ուշ է աղ մասին մտածելը, որովհետև իր իշխանութենէն ելած է աղ խնդիրը, և ընդհանուր խնդիր դարձեր է»։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ երկրագործութեան մինիստրութիւնը յետաձգում է նահանգական գործադիր մարմինների վերաբերեալ ծրագրի քննութիւնը։ Զանազան տեղերից ստացված կարծիքները այնքան հակառակ են նախկին ծրագրին, որ վճռված է ուշի ուշով ուսումնասիրել գ ո ր ծ ա դ ի ր մ ա ր մ ի ն ն ե ր ի մասին թէ տպագրված և թէ գրաւոր ուղարկված կարծիքները, և ապա միայն ենթարկել քննութեան։

—

Լեռնային դեպարտամենտը ներկայացրել էր պետական խորհրդին մի նախագիծ Թ ո ւ ր ք ե ս տ ա ն ի և Ա ն դ ր կ ա ս պ ե ա ն երկրի հանքային հարստութիւնները մշակելու համար։ Պետական խորհուրդը նոյեմբերի 19-ին ընդունեց այդ նախագիծը։

—

Մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսում կազմված է մի նոր կաթնատնտեսական ընկերակցութիւն, որ այս դեկտեմբերից պէտք է սկսի կաթ մատակարարել քաղաքի բնակիչներին։ Պէտք է յոյս ունենալ, որ այդ տեսակ փոքրիկ ընկերակցութիւնները կազատեն մեր քաղաքի բնակիչներին կեղծած և անպիտան կաթ մատակարարողներից։

—

«Русское Богатство» ամսագրի վերջին համարում լոյս է տեսել Ա. Կ. ստորագրութեամբ մի յօդուած Կովկասի մասին։ Հեղինակը տալիս է չատ հետաքրքրական տեղեկութիւններ, բայց ազատ չէ այնպիսի պակասութիւններից, որոնք յատուկ են ռուս յ ե տ ա ղ է մ ն ե ր ի ն. մինչդեռ հեղինակի գրականական անցեալը թոյլ էր տալիս սպասելու աւելի լուրջ վերաբերմունք դէպի կովկասեան ազգաբնակութիւնները և նրանց տնտեսական և հասարակական յարաբերութիւնները։

—

Բժշկապետ Ց. Գասպարեանցի նուիրած 10 օրինակ «Մշակը» մենք որոշեցինք ուղարկել 1895 թւին հետևեալ դպրոցներին. 1) Խանքեանդի հայոց դպրոցին. 2) Ղամարլուի հայոց դպրոցին. 3) Վարդաշէնի հայոց դպրոցին. 4) Նախիջևանի գաւառի Աստապատ գիւղի դպրոցին. 5) Խանլըխլար գիւղի հայոց դպրոցին. 6) Զանգեզուր գաւառի Շիրվանիձոր գիւղի դպրոցին. 7) Դավալուի հայոց դպրոցին. 8) Հադրութի հայոց դըպրոցին. 9) Թաղլարի հայոց դպրոցին և 10) Ղազախ կոտքենդ գիւղի հայոց դպրոցին։

—

Ստացանք «Լեհաստանի և արևմտեան-հարաւային Ռուսաստանի հայերը» վերնագրով բրօշիւրը, հեղինակութիւն Ի. Ա. Լիննէչէնկօի, թարգմանութիւն Խ. Ցովհաննիսեանցի։ Բրօշիւրը տպված է Մօսկվայում, ներկայ 1894 թւին։

—

Թիֆլիսի երկսեռւղիական դպրոցում ներկայ 1894 թւին ուսանում են 267 աշակերտ, որոնցից 196-ը ռուս է, 44 վրացի և 3 հայ։ Դպրոցը 3 դասարանեանից փոխված է չորս դասարանեանի։

—

ԿԱՐՍԻՑ մեզ գրում են. «Կարող էք երևակայել, որ հայ վաճառականը չահախնդրութեան նիւթ դարձրած լինի Թիւրքաց-Հայաստանում կատարվող բարբարոսութիւնները։ Անցեալները լուր տարածվեց այստեղ, թէ Էրզրումի մէջ ևս թիւրքերը կոտորել են հայերին։ Լուրի հետ կցած էր մի ամբողջ վէպ։ Անցաւ մի քանի օր և պարզվեց, որ հայ վաճառականներից մէկը, որը, կարծեմ, ալիւր է տեղափոխում այնտեղ, կամենալով, որ դրա մենավաճառութիւնը միայն իրան մնայ և ուրիշները յետ քաշվեն, հնարել էր այդ կեղծ լուրը։ Շահախնդիր մարդիկ ամեն ինչից մամոնայի նիւթ կը հանեն»։

—

բում այն, որ ամեն մի ռէֆօրմ, որ յարմարեցրած չի լինի այդ բնաւորութեան, չէ կարող որ և է գոհացուցիչ արդիւնքը տալ։

«Ներքոյ ստորագրողները նոյնպէս հաստատում են, որ հաւասարապէս անհրաժեշտ է ի նըկատի ունենալ այդ մի և նոյն գաւառների մի ուրիշ առանձնայատկութիւնը։ Բ. Դուռը երևի կամենում է միատեսակ կանոն սահմանել և գործադրել հայերի և քիւրդերի համար։ Հարկաւոր է ամենից առաջ բաժանել նրանց վարչականապէս, որչափ որ գործնականապէս այդ կարելի է, ի նկատի ունենալով, որ բացարձակապէս անհնարին է կառավարել մի և նոյն կարգերով հաստատաբնակ ժողովուրդները և կիսա-թափառական ցեղերը։ Համայնքների և ընդհանրապէս վարչական խմբերի բաժանումը հետևաբար պէտք է այն ձևով լինի, որ կարողանայ մի տեղ ամփոփել համացեղ տարրերը. նա պէտք է ձգտի խմբել միասին հայերին, կամ, եթէ պէտք է, հայերին և թիւրքերին, դուրս հանելով քիւրդերին։ Ապագայում վիճակագրական տեղեկութիւնների մէջ չը պէտք է ամենևին հաշւել թափառական քիւրդ տարրը, որ ապրում է սարերում և իջնում է քրիստոնեաներով բնակեցրած դաշտերը աւերմունք գործելու համար, և բնակիչների մեծամասնութիւնը իւրաքանչիւր համայնքում նրանց վիճակագրութեան հիման վրա չը պէտք է որոշվի։

«Կարելի էր ենթադրել, որ Բարձր Դուռը յուլիսի 5-ի նօտայում առաջարկած համայնական կազմակերպութեան մէջ տեսնում է միջոց ստեղծելու այնպիսի վարչական խմբեր, որոնց մէջ բնակիչների մեծամասնութիւնը պատկանելիս լինէր մի և նոյն կրօնին։ Սակայն ոչ մի բան ցոյց չէ տալիս այդ դօկումենտի մէջ, որ Բ. Դուռը պարտաւորվում է գործադրել այդ սկզբունքը։

«Ներքոյ ստորագրողները հաճութեամբ հաստատում են, որ ծրագրված կազմակերպութեան մէջ, համայնքի պետը պէտք է պատկանի գերակշռող կրօնական հասարակութեան, բայց այդ տեսակ մի կարգադրութեան բացակայութիւնը ուրիշ, աւելի բարձր պաշտօնէութիւնների մէջ, չատ ակնյայտնի կերպով ապացուցանում է, որ առաջարկված ռէֆօրմները բաւարար կերպով ի նկատի չեն առնում «տեղական պահանջները», 61-րդ յօդուածի ցոյց տուած գաւառների մէջ։

«Օսմանեան կառավարութիւնը յայտնում է, որ «նա մտցրել է հասարակական պաշտօնների մէջ պարկեշտ և ընդունակ անձինք, առանց դաւանութեան խտրութեան և թէ այսուհետև այդ իրողութիւնը աւելի լայն ծաւալ կը ստանայ»։ Այդ յայտարարութիւնը չափազանց անորոշ է և Ներքոյ ստորագրողները կարծում են, թէ խիստ կարևոր է պնդել այդ կէտի վրա, մանաւանդ որ հայերը հաստատում են, թէ այն գաւառներում, որտեղ իրանք գտնվում են մեծ թւով, գրեթէ հայեր չը կան հասարակական պաշտօնների մէջ։ Նրանց պահանջը այդ կէտի վերաբերմամբ այնքան օրինաւոր է երևում, որ կարող է մինչև անգամ պատահել, որ Բարձր Դուռը այդ գաւառների համար քրիստոնեայ կառավարիչներ նշանակէ, բայց դարձեալ դրանից դեռ չի հետևի, թէ հայերը կարող են աւելի արդարադատութիւն և օրինաւորութիւն գտնել վարչութեան մէջ։

«Ուրեմն հարկաւոր են աւելի լայն բնաւորութիւն կրող միջոցներ, քան այն, ինչ որ ցոյց է տալիս Օսմանեան կառավարութեան նօտան, որպէս զի Բ. Դուռը կատարած լինի Բէռլինում կնքած իր պարտաւորութիւնները։

«Առաջարկված ռէֆօրմների անբաւարարութիւնը այնպէս է ընդհանրապէս, որ անօգուտ է երևում վիճաբանել Բ. Դրան ծրագրի պակասութիւնների մասին։ Այնու ամենայնիւ, հետևեալ թերութիւնները խիկոյն աչքի են ընկնում։

«Ամենից առաջ յայտնելով, որ համայնքների կառավարիչները պէտք է լինեն կառավարութեան պաշտօնեաներ, ընտրված կենտրոնական իշխանութեան կողմից, համայնական խորհրդի անդամների միջից, փոխանակ ընտրվելու համայնական խորհրդի կողմից, Բ. Դուռը դրանով ցոյց է տալիս, որ նա կենտրոնացման սկզբունքը հասցնում է վարչական իէրարխիայի ամենավերջին աստիճանին։

«Բ. Դուռը մոռացել է բացի դրանից ասելու կառավարիչների և համայնական խորհրդի անդամների մասին, թէ արդեօք նրանք կը նշանակվեն ցմահ, թէ որոշ ժամանակով։ Նա չէ խօսում նոյնպէս, թէ ում է պատկանում իրաւունքը նրանց յետ կոչելու կամ պաշտօնանկ անելու՝ անընդունակութեան դէպքում։ Այդ իրաւունքը պատկանելու է նահանգապետութեան խորհրդին, որ նըշանակում է նրանց, թէ մի ուրիշ իշխանութեան։

«Օսմանեան նօտան, միւս կողմից, զանազանութիւն չէ դնում համայնական և գաւառական ժանդարմէրիայի մէջ, թէ նրանց կազմակերպութեան և թէ այլ տեսակէտից։ Համայնական ժանդարմէրիան զանազանվում է միւսից միայն նրանով, որ դրված է համայնքի պետի հրամանի տակ։ Այդ ժանդարմէրիան չէ հաւաքվում համայնքից, գերակշռող դաւանութեան բնակիչներից և ոչ մի բան չէ երաշխաւորում, թէ նա կարող է լինել յատկապէս այն, ինչ որ պէտք է լինի, այսինքն մի տեղական պաշտպանողական ույժ։

(Կը շարունակվի)

ԹԷԼԱՒԻՑ մեզ գրում են. «Ամսիս 1-ին, գիշերվայ ժամի 2-ից 10 րոպէ պակաս, զգացվեցին երկրաշարժի երեք հարուածներ, և տեեցին մօտ 5 վայրկեան. լսելի էին ստորերկրեայ խուլ ձայներ»։

—

ԿԱՐՍԻՑ մեզ գրում են նոյեմբերի 29-ից. «Չընայելով, որ վաղը, միւս օր դեկտեմբերը կը գայ, բայց դեռ այստեղ ձիւն եկած չէ, և օդն էլ համեմատաբար տաք է։ Այսպիսի աշունքներ սակաւ են պատահում։ Գուցէ սա էլ, ինչպէս ասում է մեր գիւղացին, «Աստծու ողորմութիւնն է», թէ չէ չքաւորները, որոնց անունը լէգիօն է, կը կոտորվէին։ Առանց այն էլ սրտաճմլիկ տեսարաններ էք հանդիպում։ փոքրահասակ տղաներ և աղջիկներ՝ գաղթականներ, ոտները՝ այս եղանակին բոբիկ, մի պատառոտուն քուրջ հագին, սրթսրթալով, ատամը ատամին խփելով, դռնէ դուռն ընկած մուրում են։ Հասարակութեան զգացմունքը, կարծէք, բթանում է, նրան հարկաւոր են նորանոր երևոյթներ, իսկ գաղթականների վիճակը նա արդէն ընտելացել է տեսնել։ Գաղթականների վիճակը չատ թշուառ է, նրանց թիւը օրից օր պակասում է։ Գաղթականների մասին կը խօսենք յատուկ յօդուածով»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍԱՍՈՒՆ

—

Անգլիական «Daily News» և «Standard» լրագիրներում տպված են թղթակցութիւններ Աթէնքից. որոնք մի քանի լրացուցիչ տեղեկութիւններ են հաղորդում Սասունի անցքերի մասին։ Այդ տեղեկութիւնները պատմել են Թիւրքաց արշաւանքին ենթակայ գիւղերից փախած 20 հայերը։

Փախստականները ի միջի այլոց պատմում էին, որ Սասունի շրջանը 18 ամիս չարունակ շրջապատված էր Թիւրք զօրքերով, որոնք չէին թոյլ տալիս ոչ ոքին ոչ դուրս գալ գաւառի սահմաններից, ոչ էլ մտնել այնտեղ։ Մօտ չորս ամիս առաջ Թիւրքերը տեղեկացան, որ Սասունի սահմանին մօտ գտնվող Վարդէմիս գիւղի բնակիչները կենսական մթերքներ էին ուղարկում Տալւորիկ գիւղը, որը գտնվում էր զօրքերով շրջապատված տեղում։ Այդ բանի համար Թիւրքերը քարուքանդ արին Վարդէմիսը, որի ժամանակ չատ հայեր կոտորվեցին։

Երբ այդ լուրը հասաւ Տալւորիկ, այդ գիւղի բնակիչները յարձակվեցին սահմանը պաշտպանող Թիւրքաց զօրքերի վրա։ Ապա Տալւորիկ ուղարկված 12 Թիւրք զինուորներ սպանվեցին հայերի ձեռքով։ Այդ ժամանակ այդ գիւղը գնաց Թիւրքաց զօրաբաժինը Թնդանօթով, և սկսվեց հայերի ընդհանուր կոտորածը։ Բնակիչները սպանվեցին, իսկ գիւղը կողոպտվեց և հողին հաւասարվեց։

ԳԱՅՍԷՐԻԻ ԿՈՂՄԵՐԸ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐ

—

Կ. Պօլսի լրագիրներում կարդում ենք. «Սըվազի կուսակալին կողմէ նոյեմբեր 12 և 22 թուականներով մեծ-եպարքոսին ղրկուած է հետևեալ հեռագիրը.

«Գայսէրիի Սաման Կետիկի անուն տեղը, մէկ քանի վաճառականներ կողոպտուած էին աւազակներու կողմէ, զորս ձերբակալելու համար, Գայսէրիի Թապուր-Աղասին և Ալիզէլի գայմագամը խուզարկութիւններ կատարեցին։ Սոյն կողոպտող աւազակներէն երկու չէրքէզ և մէկ հայ չնորհիւ վեհ. Սուլթանին ձերբակալուած են։ Ետ առնուած են կողոպտուած ապրանքներն ու հինգ ձի։ Ասոնց ընկերներէն մէկն ալ՝ փախստական Ցակոբը բռնուեցաւ»։

ՊԱՊԻ ՕՐԳԱՆԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ԱՌԻԹՈՎ

—

Այն հետաքրքրութեան պատճառով, որ ամեն տեղ յարուցել են Հայաստանում տեղի ունեցած անցքերը, առանձին ուշադրութիւն դարձրեց իր վրա այդ անցքերին վերաբերեալ մի տեղեկութիւն, որ տպված է Վատիկանի կիսապաշտօնական «Observatore Romano» լրագրում։ Այդ տեղեկութիւնը ուղարկված է Կ. Պօլսից և ընդհանուրի կարծիքն է, որ դրա հեղինակներն են կամ Կ. Պօլսի առաքելական դելեգատ Բօնէտտի, կամ հէնց ինքն կաթօլիկ-հայերի պատրիարք Ազարեան։ Այդ տեղեկութեան հեղինակը կտրական կերպով հերքում է անգլօ-հայկական բացատրութիւնը և Թիւրքական բացատրութիւնը աւելի արդարացի է համարում։ Այդ տեղեկութեան վերջաբանութեան մէջ յայտարարվում է.

«Ուրեմն, ամենից առաջ երեք բան է ապացուցված, որ 1) հայերի ապստամբութիւնը օտար էմիսարների գործ է. 2) հրով և սրով գործել սկսեցին հայերը, որոնք յարձակվեցին երկրի մահմետական ազգաբնակութեան վրա. 3) զինուորված ոյժով ապստամբութեան ճնշելը տխուր անհրաժեշտութիւն էր և այդ գործը ի կատար ածվեց ոչ թէ անկարգ աւազակախմբերի օգնութեամբ, այլ կանոնաւոր զօրքերի ձեռքով։ Դրանք անվիճելի, պարզ, պատմական փաստեր են։ Եւ ճշմարիտ, ժամանակ է հանգիստ թողնել թշուառ Հայաստանը, որը անդադար վնասվում է իր անգլիացի կեղծ բարեկամների յարուցած ապստամբութիւնների պատճառով»։

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարանի մարդահամարի դիւանը Խառն Ժողովին ներկայացրել է 1894 յունվար մէկից մինչև յունիսի վերջը, Կ. Պօլսի ու արուարձանի մէջ պատահած ծնունդների ու մահից վիճակագրութիւնը։

Այդ վիճակագրութեան մէջ ասված է հետևեալը. «Տարւոյս առաջին վեցամսեային մէջ 692 ծնունդ եղած են, որոց 276-ն արու և 316-ն՝ էգ։ 1006 մահ եղած է, որոց 417-ն՝ արու, 373-ն՝ էգ և 216-ը՝ պանդուխտ կամ ոչ-պօլսեցի։

«Ազգային հիւանդանոցին մէջ երեք ծնունդ եղած է և 239 մահ, որոց 150-ը՝ պանդուխտ և 89-ը՝ պօլսեցի։

«1893 տարւոյ նոյն վեցամսէին մէջ Պօլսոյ և արուարձանաց մէջ ծնունդք եղած են 690 և վախճանմունք 1028. որով ներկայ տարւոյս նոյն վեցամսեային մէջ 83 ծնունդ աւելի եղած է և 22 մահ պակաս, որոց վրա եթէ աւելցնենք մինչև յունիսի վերջը երկրաշարժի պատճառաւ փլատակաց տակէն հանուած 14 անձերը, այն ատեն 36 մահ պակաս պատահած է տարւոյս առաջին վեցամսէին մէջ։

«Տարւոյս առաջին վեցամսէի 695 ծնունդք հետևեալ կերպիւ կը ստորաբաժանուին։ Բարեկեցիկ դասերէն 89 ծնունդ։ Էսնաֆ կամ արհեստաւոր դասէն՝ 228 ծնունդ և անկէ վար գտնուող գործաւոր դասէն 362 ծնունդ և ասոնցմէ զատ 16 ծնունդ նշանակուած են իբրև եկեղեցւոյ զաւակ»։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, նոյեմբերի 27-ին

Արդէն պօստով հաղորդեցինք ձեզ, որ բոլոր լրագիրներու մէջ տպագրվեց կառավարութեան մի պաշտօնական զեկուցումը Վանի նահանգում բռնված աւազակների մասին, որոնց Թիւրք կասկածոտ կառավարութիւնը նոյնպէս «խռովարար յեղափոխականներ» կը կարծէ։

Ահա այդ պաշտօնական զեկուցումը։ «Վանի կուսակալութիւնը նոյեմբեր 5 թուականով հետևեալ հեռագիրը քաշած է ներքին գործոց նախարարութեան.

«Քանի մը օր առաջ անծանօթ աւազակներ Էրճէքի նահիէն գտնուող գիւղին ոչխարները կը քշեն կը տանին. այդ կողմերը պտըտող ոստիկան-զինուորներու խումբը կը լսէ ասիկա և կը հալածէ աւազակները։ Տեղի ունեցած կռւին մէջ զինուոր մը և ժողովուրդէն երեք հոգի զընտակէն վիրաւորուելով կը մեռնին. ուրիշ ոստիկան զինուոր մըն ալ կը վիրաւորուի։ Դէպքերը լսուելուն պէս՝ անմիջապէս կեդրոնէն կը ղրկուի Թապուր-Աղասին և պէտք եղածին չափ ձիաւոր ոստիկան-զինուոր՝ վերոյիշեալ աւազակները ձերբակալելու համար։

«Այս անգամ, Թապուր-Աղասիէն առնուած գըրութեան մէջ ըսուած է, թէ ինքն Պօղազ-Քէսէն գիւղին մօտեցած պահուն լսելով թէ մէկ քանի աւազակներ Ալթէ լերան քարայրներու մէջ պահուըտած են, այդ քարայրները կը պաշարէ և աւազակներուն կառաջարկէ անձնատուր ըլլալ։ Սակայն ասոնք կը համարձակին զէնքի դիմել և կը սպաննեն զինուորներէն տասնապետ մը։

«Ոստիկան-զինուորներն ալ փոխադարձաբար շարժելով, աւազակներէն վեցը ողջ ձերբակալեր են, և որքան որ կըսուի թէ երեք հոգի ալ վիրաւորուելով՝ մեռած են, բայց այս մասին ստոյգ տեղեկութիւն չէ առնուած։ Այս միջոցին գիշերը վրա կը հասնի և ձիւնի սաստիկ փոթորիկ մը կը բռնէ, որոնք անհնարին կընեն հալածել աւազակները։ Այդ տեղերուն անմատչելիութիւնը, գիշերուան մթութիւնը, ձիւնի փոթորիկը կը դիւրացնեն անոնց փախուստը. սակայն հետապնդումը կը շարունակուի։ Գրուած է նաև, թէ այդ աւազակները Քիւրդի հագուստներով ծպտեալ հայեր էին։ Հետևաբար խնդիրը քննելու համար պէտք եղած պաշտօնատարներու հետ ընդհանուր դատախազի օգնականը ղրկուած է. անոր վերադարձին առնուելիք տեղեկութիւններն ալ մատուցանելու պայմանով, առ այժմ այսքանը կը հաղորդուի իբրև տեղեկութիւն»։

Յաջորդ պաշտօնական հեռագիրը արդէն հաղորդեցի անցեալ անգամ, և արդէն տպագրված պիտի լինի։

Գ—ի.

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, դեկտեմբերի 1-ին

Կրօնական ժողովի պատրաստած ցանկը արդէն յայտնի է ձեզ։

Քաղաքական ժողովը երէկուան նիստին մէջ ըստ օրինի պատրաստեց ցուցակը այն հինգ եպիսկոպոսներու, որոնք յարմարագոյն կերևին պատրիարքութեան։ Ցայտնի է, թէ օրէնքին տրամադրութեան համեմատ ընտրութիւնը այս ցանկէն դուրս ալ կրնայ կատարուիլ։

Ահաւասիկ այդ ցանկը.—Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան՝ 7 քուէ, Սիմէօն եպիսկոպոս Սէֆէրեան՝ 7 քուէ, Բարթուղիմէոս եպիսկոպոս Չամիչեան՝ 6 քուէ, Գրիգոր եպիսկոպոս Ցովհաննիսեան՝ 5 քուէ, Պետրոս եպիսկոպոս Թահմիզճեան՝ 2 քուէ։

Պատրիարքական տեղապահ Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան 7 քուէ ստացած է, բայց պատրիարքական ընտրելի ըլլալէ խուսափելու համար, իր խնդրանքին վրա ժողովը վերցուց անոր անունը ընտրելիներէ ցանկէն և տեղը դրաւ Սըվազի առաջնորդ Պետրոս եպիսկոպոսին անունը։

Ուրբաթ օր պատրիարքարան գումարուած եկեղեցական համագումար ժողովը պատրաստեց նաև այն եռապատիկ ցանկը, որուն մէջէն պիտի ընտրուի 14 անդամէ բաղկացած նոր կրօնական ժողովը։ Այդ ցանկին մէջ ամենից չատ ձայն ըստացաւ Գրիգորիս եպիսկոպոս Ալէաթճեան, որն ընտրվեց 41 ձայնով։

Վերջին նշանաւոր դէպքերը իրենց անմիջական հակհարուածն ունեցան մեր վարչական գործերու վրա, ինչպէս պիտի տեսնէք պատրիարքական ընտրելիներու ցանկէն։ Իզմիրլեանի և Ալէաթճեանի պէս եպիսկոպոսներ, որոնք օսմանեան կառավարութեան աչքին կասկածելի համարուած են, ձայներու մեծամասնութիւն ունեցան, առաջինը պատրիարքական ընտրելութեան և երկրորդը՝ կրօնական ժողովի մէջ բազմելուն։

Առաջի չորեքշաբթի, դեկտեմբերի 7-ին, պիտի գումարուի ազգային ժողովը պատրիարքական ընտրութեան համար։ Հաւանական ընտրելին Իզմիրլեան Մատթէոս եպիսկոպոսն է։

Ազգային ժողովը պիտի կատարէ և քաղաքական ու կրօնական ժողովներու ընտրութիւնը։ Կայ կուսակցութիւն մը, որ կուզէ, պատրիարքի ընտրութենէն ետքը կատարել ատոնք, պատրիարքին համեմատ և ժողովներ տալով անոր։ Ուրիշ կուսակցութիւն մը նոյն օրը կատարել տալ կուզէ երեք ընտրութիւններն ալ, ազգային ժողովը գումարել տալու նոր առիթ մը չը տալով և պատրիարքը ազատելով սահմանադրութեան երդում տալու պարտաւորութենէն։ Գուշակեցէք արդէն, որ էֆէնդիներու խումբն է ադ։

***

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Ռաշտ, նոյեմբերի 20-ին

Ժողովրդի դրութիւնը քանի գնում աւելի դըժուարանում, աւելի կրիտիկական է դառնում, թանգութեան պատճառով։ Վաճառականը գանգատվում է՝ թէ ապրանքը թանգ է, ղրանի արժէքը ընկած է, ձեռնտու չէ Պարսկաստանից ապրանք արտահանելը և եթէ անում էլ է ճարահատած, այն էլ այն պատճառով, որ չէ կարող պարապ նստել։ Արհեստաւորը դժուարանում է օրական պարէնը վաստակել և սովորական ստացած ձեռավարձը չէ բաւականացնում՝ կենսական մթերքների թանգութեան պատճառով։

Իսկ ինչ անէ ստորին, մշակ, աղքատ դասակարգը, պարսիկ գիւղացին, որոնց դրութիւնը ևս առաւել դժոխային է։ Հարստութիւնը կենտրոնանում մի քանի խաների և սէյիդների մօտ, որոնք փառաւորապէս նստելով իրանց «ամարաթներում», վայելում են գիւղացու դառն քրտինքով ձեռք բերած վաստակը։

Պարսիկ գիւղացին, «գիլաքը», գիշեր ցերեկ իր ընտանիքով և որդիներով տանջվում է. բոբիկ ոտքով, մի կապոյտ շապկով՝ ճահճային բրնձի արտերի մէջ տանջվելով մէկ մէկ բրինձ է մշակում «բէջառներում» (բրնձի արտ). բայց ինչ է նրա վարձատրութիւնը. մի փոքր խաշած բրինձ, սոխ և կամ սխտոր։ Եթէ նրա բէջառը ազատ է մընում քնութեան պատճառից, և մի փոքր արդիւնք տանում, այդ էլ իրանը չէ. մի մասը խանն է տանում, մի մասը «քեադխուդան» (գիւղապետը), միւս մասը պարտատէրը. և իրան ինչ է մնում,—համարեա ոչինչ։ Դեռ նա դրանով չատ գոհ կը լինի, եթէ նրա հետ վարվեն օրինաւոր կերպով։

Բայց ահա թէ ինչեր են հանում խեղճի գլխին։ Որովհետև Պարսկաստանի իւրաքանչիւր մի գիւղ կամ գաւառ կապալով է տրվում մի որ և է խանի, ուստի և այդ վերջինը գիւղացուց առնում է ոչ թէ սահմանված հարկը, որ է «Ջրիբին» (100 քառ. պարսկական գազ) 10 կամ 12 ղրան, այլ այդ գումարի 10-ապատիկը, մի խօսքով որքան իր խիղճն է թոյլատրում։ Բացի դրանից, նա կատարեալ ստրուկ և հրամանակատարն է խանի. ձուտ, հաւ, ձի, ձու, վերջապէս ինչ հարկաւոր եկաւ, նրան պիտի տայ. եթէ չունի՝ պիտի գտնի, եթէ չէ ուզում ծեծ ուտել...

Ոչ մի բռնութեան, ոչ մի ճնշման դէմ չէ կարող նա բողոքել բարձր իշխանութեանը. և ինչպէս կը յանդգնի նա այդ անել, երբ հաստատ համոզված է, որ դրա համար նա կը ծեծվի, կը տանջվի, կը զրկվի իր միակ գետնափոր ապաստարանից և իշխանութեան առաջ ինքը մեղաւոր, իսկ նրա տէրը՝ չնորհիւ դեղին ոսկիների, որ այն էլ իր ջանից է հանած՝ արդար դուրս կը գայ և այնուհետև նրա կեանքը կը դառնայ դժոխք։

Խանը տալիս է «քեադխուդուն» մի քանի տասնեակ թումաններ նախապէս այն պայմանով, որ բրնձի բերքի ժամանակ ստանայ նրանից 100-աւոր թումանների արժողութեան բրինձ։ Իսկ վերջինս բաժանում է կարիք ունեցող գիւղացիներին, մի բան էլ ինքը վերադիր անելով այդ պայմանի վըրա։ Ինչ անի գիւղացին, հարկաւոր է իրան, քաղցած չէ կարող մնալ։

Գալիս է հնձի ժամանակ, բերքը սակաւ է, գիւղացին չունի վճարելու իր պարտքը. դրա փոխարէն նորից ծեծ, ճնշում, բռնտարկութիւն. բայց արդեօք ծրտեղից կարող է տալ նա։ Ահա թողնում են պարտքը հետևեալ տարվայ համար վճարելու պայմանով՝ կրկնակի բարձելով։ Այդպիսով խանը կատարում է և կապալառուի, և հարկաժողովի, և վաշխառուի պաշտօնները, յօգուտ իր և ի վնաս գիւղացու։

Ահա մի միջոց ևս կաշառակերութեան։ Բրնձի վաճառահանութիւնը արգելվում է նահանգապետի կողմից, որովհետև թանգութիւն է ընկնում։ Բայց միթէ դրանով հասարակ դասակարգի համար էժանանում է բրնձի արժէքը. ոչ բոլորովին։ Ահա թէ ինչու։

Խանը կամ կալուածատէրը, առանց վարանելու, հաւաքում լցնում է իր ամբարները։ Նա լաւ գիտէ, որ այդ իրան համար վաղ թէ ուշ առձեռն դրամ է։ Վաճառականը կառավարութեան հրամանների տևողութեան չափը չատ լաւ գիտէ. նա առնում է բրինձը և երբ պատրաստ է, դիմում է նահանգապետին և թոյլտուութիւն խնդրում ուղարկելու. ձևականապէս առաջին և երկրորդ անգամը մերժում է ստանում, իսկ երրորդ անգամ, փարրաշբաշու միջոցով, երևան են գալիս դեղին ոսկիներ, և արդէն թոյլտուութիւնը ստացված է։ Բրնձի տէրը տեսնելով՝ որ իր ապրանքը ծախվում է առանց արգելքի, փոխանակ արժէքը պակսեցնելու, ընդհակառակն, աւելացնում է և այստեղ էլի տուժում է ամբոխը, հասարակ ժողովուրդը։

Արտահանութեանը արգելք դնելով՝ նահանգապետը կաշառքի ակնկալութեամբ ունի նաև ճանապարհների և մաքսատների կապալառուից՝ Բէկ-

լար-բէկուց, որը խրաքանչիւր արտահանած հակից ստանում է 20 կոպէկ ճանապարհավարձ «ռահդարի»: Եւ արտահանութեան սկսված ժամանակ նա իր կաշառքն է ստանում, իսկ մաքսատների կապալառուն՝ իր մասը, մինչդեռ էլի ժողովուրդն է քաղցած մնում:

Ս.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վիէննայից լրագիրներին հեռագրում են, որ աւստրիական կայսրը 25,000 շնորհակալական հեռագիրներ է ստացել՝ եկեղեցական օրինագիծը հաստատելու համար Ունգարիայում:

—Գերմանական կանցլէր իշխան Հօհէնլօէ, խօսելով անգլիական մի լրագրի թղթակցի հետ, ասեց, որ Էլզաս և Լօտարինգիան իր յաջորդի ժամանակ կը կառավարվի նոյնպէս, որպէս իր ժամանակը: Իշխան Հօհէնլօէ յոյս յատնեց, որ այդ նահանգների բնակիչները վերջ ի վերջոյ կը մոռանան ֆրանսիական տիրապետութեան ժամանակը և կը հաշտվեն իրանց նոր հայրենիքի հետ: Սակայն նա խոստովանվեց, որ ինքն՝ իր փոխարքայութեան ժամանակ, «վարդերի վրա չէր նստած»:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 դեկտեմբերի: Նորին Մեծութեան կաբինէտի հաղորդութեան համեմատ, Թագաւոր կայսրի պատկերը պէտք է լինի այժմեանից ֆլիգէլ-ադիւտանտ գնդապետի կամ այն զօրամասերից մէկի գնդապետի համազգեստով, ֆլիգէլ-ադիւտանտի կոչումին յատուկ նշաններով, որոնց մէջ Նորին Մեծութիւնը շէֆ է կամ շէֆ հաշւում:

ՎԻԷՆՆԱ, 5 դեկտեմբերի: Գեներալ—ադիւտանտ Մուսին-Պուշկին կընդունվի կայսրից՝ ազգարարելու Թագաւոր կայսրի գահ բարձրանալու մասին:

ԲԵՐԼԻՆ, 5 դեկտեմբերի: Այստեղ հասաւ գեներալ-ադիւտանտ Սվէչին, որը տեղեկութիւն մատուցեց կայսրին Թագաւոր կայսրի գահ բարձրանալու մասին:

Րէյխստագն սկսեց յեղափոխական կուսակցութիւնների դէմ ուղղած օրինագծի քննութիւնը: Վիճաբանութիւնները, ներկայ եղող պատգամաւորների սակաւութիւ լինելու պատճառով, յետաձգված են մինչև յունվարի 8-ը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 դեկտեմբերի: Թագաւոր կայսրի անուանակոչութեան օրը Բարձրագոյն Պալատում ելք տեղի չի ունենայ:

Պետերբուրգի բօրսա: Կալուածական բանկերի գրաւական թղթեր. Թիֆլիսի՝ 6%—101, 5%—99½ ր., Քութայիսի՝ 6%—101, 5%—99 րուբլի. Թիֆլիսի քաղաքային կրէդիտային օբլիգացիաներ—97¾:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐ, 5 դեկտեմբերի: Այսօր բացվեց քաղաքային ջրանցքը և էլէկտրական լուսաւորութիւնը գլխաւոր փողոցի վրա:

ԼՕՆԴՕՆ, 5 դեկտեմբերի: Եապօնական զօրքերը Ցէնգվանգցէնի մօտ ջարդեցին 4,000 հոգուց բաղկացած չինական զօրաբաժինը. եապօնացիները խլեցին 4 թնդանօթներ, կորցրին սպանված և վիրաւորված 3 օֆիցէրներ և 42 զինուորներ: Եապօնական երկրորդ զօրաբաժինը գտնվում է 15 մղոն հեռաւորութեամբ Նէվչանգից: Զօրքերը սաստիկ վնասվում են խիստ ցրտերից:

Հրատարակված է չինական կայսրի հրովարտակը, որով հրամայվում է ոստիկանութեանը պաշտպանել առանձնապէս օտար պետութիւնների դեսպանատները, քրիստոնեայ եկեղեցիները և օտարահպատակների բնակարանները Պեկինում:

Խիրօշիմից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, այնտեղ գումարված է եապօնական երկրորդ զօրքը, որը հրամանների է սպասում:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 դեկտեմբերի: Բարձրագոյն հրամայված է Լիբավայի մօտ նոր կառուցվող զինուորական նաւահանգիստը անուանել «Ալէքսանդր III կայսրի նաւահանգիստ»:

Պարգևներ են շնորհված Բարձրագոյն հրովարտակով՝ ս. Անդրէյ Նախակոչի շքանշանը պետական տնտեսութեան դեպարտամէնտի նախագահ Սօլսկիին. արքայական հրամանագիրներով՝ գլխաւոր շտաբի հրամանատար Օբրուչէվին և գլխաւոր ինտենդանտ Սկվորցօվին—առաջին աստիճանի ս. Վլադիմիրի շքանշանը. զինուորական խորհրդի անդամներ Օրլօվսկուն և Եակիմօվիչին՝ ս. Ալէքսանդր Նէվսկու շքանշանի ադամանդի նշանները: Անուանական Բարձրագոյն ուկազներով հրամայված է՝ Մեծ Իշխան Սերգի Ալէքսանդրօվիչին լինել անդամ պետական խորհրդի, թողնելով նրան Մոսկվայի գեներալ-նահանգապետի պաշտօնում և գեներալ-ադիւտանտի կոչումը, Վօրօնէժի նահանգապետ Կուրօվսկուն—ներկայ լինել սենատում:

Վարշավայի գեներալ-նահանգապետ գեներալ-ադիւտանտ Գուրկօ, որպէս վարձատրութիւն գահին և հայրենիքին նրա մատուցած նշանաւոր ծառայութիւնների, մանաւանդ վերջին թիւրքաց պատերազմի ժամանակ, գեներալ-ֆէլդմարշալի աստիճան է տրվում, արձակելով, խնդիրքի համաձայն, հիւանդութեան պատճառով, Վարշավայի գեներալ նահանգապետի և Վարշավայի զինուորական շրջանի զօրքերի հրամանատարի պաշտօնից, թողնելով պետական խորհրդի անդամ, գեներալ-ադիւտանտի կոչման մէջ և գվարդիական հեծելազօրքում:

Պրէօբրաժէնսկի գնդի հրամանատար Մեծ իշխան Կոնստանտին Կոնստանտինօվիչին շնորհված է գեներալ-մայորի աստիճան. շնորհված է ս. Վլադիմիրի 3-դ աստիճանի շքանշան լէյբ-գվարդիայի հեծելազօր գնդի հրամանատար Մեծ իշխան Պավէլ Ալէքսանդրօվիչին և հեծելազօր գրէնադէրեան գնդի հրամանատար Մեծ իշխան Դիմիտրի Կոնստանտինօվիչին:

Երէկ Պետերբուրգ հասաւ թիւրքաց արտակարգ դեսպանութիւնը՝ թիւրքաց մարշալ Ֆուադ-փաշայի հետ միասին:

Մինիստրների մասնաժողովը որոշեց. թողնել ժող-վրդական լուսաւորութեան մինիստրին ժողովրդական ընթերցանութիւններ թոյլ տալ գաւառական քաղաքներում և գիւղերում այն պայմանով, որպէս զի ընթերցանութիւնները տեղի ունենան հոգևոր կամ ուսումնարանական վարչութիւնների ներկայացուցիչների հսկողութեան և պատասխանատուութեան տակ և որպէս զի ժողովրդական ընթերցանութիւնների կազմակերպութեամբ զբաղվող անձանց քաղաքական և բարոյական բարեյոյս լինելը վկայված լինի:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Դեկտեմբերի 5-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	92 ր.	35 կ.
Բեռլինի վրա 100 մարկ — . .	45 ր.	20 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	36 »	70 »
Ոսկի — — արժէ . .	7 »	39 »
Մաքսային կուպօններ — .	147 »	75 »
Արծաթ — — — . .	— »	— »
Բօրսային դիսկօնտ — . .	50 »	7%
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի .	— »	— »
— — — — 2-րդ .	— »	— »
— — — — 3-րդ . .	— »	— »
4% պետական ռենտա.	95 »	— »
5% ոսկեայ ռենտա 1884 թ . . .	159 »	— »
4½ ոսկեայ փոխառութիւն. . . .	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	— »	— »
— — — 2-րդ —	— »	— »
— — — 3-րդ —	— »	— »
— — — 4-րդ —	— »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	245 »	75 »
— — երկրորդ —	235 »	50 »
Պետական երկաթուղային ռենտա.	101⅜ »	— »
4½ ռենտա	— »	— »
4% ներքին փոխառութեան . . .	95⅝ »	— »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	— »	— »
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ		
Գրաւ. թղթ. — — .	190 »	— »
4½% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	101 »	25 »
4½% գրաւական թղթեր կալուած.	— »	— »
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ.	150 »	25 »
— — — թղթադ. .	— »	— »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները.	101⅛ »	— »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	100 »	50 »
Օդէսայի — —	100⅛ »	— »
Թիֆլիսի — —	— »	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	— »
— — Քութայիսի — .	— »	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շուտով լոյս կը տեսնի

Մ ա ն ո ւ կ ա վ ա ր ժ ա կ ա ն

„ԲԱՂԴԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔ“

Գինն է 80 կոպէկ.

Դիմել՝ Чрезъ Вагаршапатъ въ Сел. Гечрлу. старшему учителю Сарикяну. (№ 135) 5—5

Ընկերութիւն
ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Հնարողներ
„ԳԼԻՑԵՐԻՆԱՅԻՆ ՓՕՇԻՒ,
չափազանց փափկացնում է և օգտակար է կաշուի համար:
Զգուշանալ կեղծումներից:
(Ամիսը 1-ը). (№ 62) 6—10

ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐ 1895 Թ.

Լոյս են տեսել Բագւում, „Արօր“ տպարանի հրատարակութեամբ

I. ԾՈՑԻ ՓՈՔՐԱԴԻՐ ՕՐԱՑՈՅՑ

Գեղեցիկ թղթի վրա, 240 երես: Բացի զանազան տեղեկութիւններից, պարունակում է իր մէջ 10 հատ կենսագրութիւններ, պատկերներով. Հ. Աբովեան, Մ. Պէշիկթաշլեան, Խ. Աբովեան, Մ. Էմին, Ք. Պատկանեան, Գ. Արծրունի, Րաֆֆի, Գամառ-Քաթիպա, Ծերենց, Պ. Ադամեան:

ԳԻՆԸ 15 ԿՈՊԷԿ

20 օրինակից աւել առնողին զիջում

II. «ԱՐՕՐԻ» ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՕՐԱՑՈՅՑ

Մեծադիր, շքեղ տպագրութիւն: Բովանդակութիւն. I. Օրացոյց: II. Ժամանակագրութիւն: III. Կայսր Նիկօլայ II (պատկեր): IV. Վիճակագրութիւն ընդհանուր Ռուսաստանի, Կովկասի: V. Տեղագրութիւն—Թիֆլիս (պատմական տեսութիւն, պատկերներով): VI. Հաղորդակցութեան ճանապարհներ Անդրկովկասում: VII. Տարեդարձի Յիշատակներ, 1) Թիֆլիսի աւերումը (նկարագրութիւն Աղա-Մահմադ-խանի արշաւանքի). 2) Շահբուլաղի պաշարումը (մի դէպք Ղարաբաղի պատերազմների ժամանակից). 3) Շամիլը—Դաղստանի իմամ (Շամիլի կեանքը, գործերը, պատկերներով). 4) Տաճկահայերի սահմանադրութիւնը (թէ ինչպէս ծնունդ առաւ տաճկահայերի ազգային մեծ գործը). 5) „Հիւսիսափայլի“ վերջը (Ս. Նազարեանցի գրական գործունէութեան գլխաւոր գծերը, Նազարեանցի պատկերով). 6) Ներսէս պատրիարքի մահը (Ներսէսի մեծադիր պատկերով): VIII. Տարեգրութիւն: IX. Յայտարարութիւններ:

ԳԻՆԸ 70 ԿՈՊԷԿ

Կարելի է ստանալ և վերադիր վճարով: Ցանկացողները դիմում են. БАКУ, типографія „АРОРЪ“. (№ 142) 1—5

ВѢСТНИКЪ ВИНОДѢЛІЯ

ЕЖЕМѢСЯЧНЫЙ ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ ЖУРНАЛЪ,

издаваемый подъ редакціей *ВАСИЛІЯ ТАИРОВА.*

• Открыта подписка на 1895 годъ •

Журналъ выходитъ **безъ предварительной цензуры**, книжками въ четыре печатныхъ листа, по **самой обширной программѣ** и при **постоянномъ сотрудничествѣ** выдающихся иностранныхъ и русскихъ ученыхъ и спеціалистовъ.

„Вѣстникъ Виноделія“ **РЕКОМЕНДОВАНЪ** Учеными Комитетами Министерства Народнаго Просвѣщенія и Министерства Государственныхъ Имуществъ.

Подписная цѣна на годъ, съ пересылкою и доставкою, **шесть** руб.

Имѣется ограниченное количество полныхъ экземпляровъ журнала за 1892, 1893 и 1894 гг.

Цѣна за годъ, съ пересылкою и доставкою, 6 руб.

Адресъ редакціи: С.-Петербургъ, Екатерининскій каналъ, № 71. 1–3

ԿՕՇԻԿՆԵՐԻ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Ա. Ն. ՂԱՐՍԱՂԱՆՕՎԻ ԵՒ ԸՆԿ.

(Գտնվում է Միքայէլեան կամուրջի վրա, սեփական տան մէջ)

Միշտ կարելի է ձեռք բերել մեծ քանակութեան ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ, ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ կօշիկներ, որոնք աչքի են ընկնում իրանց գեղեցկութեամբ և ամրութեամբ: Նոյնպէս կան և ԱՍԻԱԿԱՆ ՉՈՒՍՏԵՐ: ԳՆԵՐԸ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱԿԱՆ, 20% աւելի էժան սովորական գներից: Նոյն տեղում ընդունվում են ամեն տեսակ պատուէրներ, թէ տեղական և թէ օտար քաղաքներից: Պատուէրը կատարվում է շուտութեամբ, բարեխղճութեամբ և շուտով:

Մեծ քանակութեամբ առնողներին զիջում է լինում:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է ԱՌԱՆՑ ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

Ապրանքի լաւ յատկութեան համար գործարանը երաշխաւոր է: Մասնաւոր պատուէրները կատարվում են Ա. Խալիբեանի և Ջուղանեանի հսկողութեան տակ: 1—1

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԷՎԵԼԻՆԱ

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԷՏԻՒԴ

ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ Ա. ԴԱՍՏԱԿԵԱՆԻ

Հրատարակութիւն „Արօր“ տպարանի

ԳԻՆԸ 70 ԿՈՊ.

Ծախվում է Թիֆլիսում, Տէր-Սարգսեանի խանութում, Եփրեմ Ծատուրեանի լամպաների մագազինում և Խիտչեկէլի գրավաճառանոցում: (№ 137) 5—6

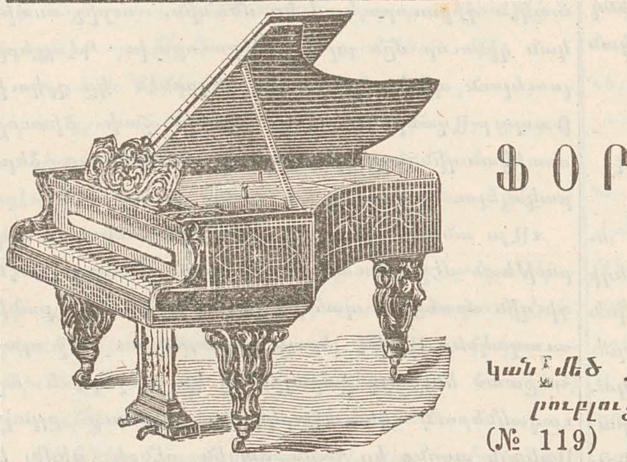

Ա. ԿՈՊՊԻ

ՖՕՐՏԷՊԻԱՆՆԵՐԻ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ

(Միքայէլեան փողոց, № 132)

Կան մեծ քանակութեամբ նոր դաշնամուրներ, 350 րուբլուց մինչև 450 րուբլի արժողութեամբ:

(№ 119) 16—25

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 7 Декабря 1894 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.